

הצופים העבריים בלוב

יעקב חגיג' -לילוף / מנהל המכון ללימודים ולמחקר יהדות לוב

לאחר השחרור הבריטי של לוב בינואר 1943, יחד עם חידוש פעילותן של האגודות הציוניות "מכבי" ו"בן-יהודה", שפעלו עוד בתקופה האיטלקית בלוב, התעצמות פעילותן והרחבת שורותיהן - נתווספו אגודות ציוניות חדשות, שעיקר פניהן אל הדור הצעיר. הראשונה מביניהן הייתה אגודת "הצופים העבריים", שטיפחו דווקא הבריטים, כבר במרץ 1943.

הבריטים בלוב מתוך כוונה לעודד הקמת תנועת נוער יהודית מקומית, שלא תהיה לה אורניטציה ציונית, החליטו להקים את תנועת "הצופים העבריים". הם הכשירו קבוצת מדריכים, שהיו חברים וותיקים של התנועה העברית "בן-יהודה". מדריכים, אשר הוסמכו בסיום הכשרתם ועמדו במבחנים של מרכז הצופים הבריטי, ומביניהם מינו לראשות התנועה את הרב פריז'א תייר ואת עמוס (עמישדל) בוכבזה. עם מינויים, בסיוע של חיילים ארצישראליים מתנדבים, אשר שרתו בצבא הבריטי בלוב, החלו לגייס נערים לתנועה ובמקביל הכשירו גרעין של מדריכים נוספים לפעילותם.

פעולותיה הראשונות של האגודה התקיימו באחד מחדרי מועדון "בן-יהודה", ועם גידול התנועה לכדי מאות חניכים בגילאים 10-18, בהרשאת ובסיוע הבריטים עברה למבנה גדול ומרווח. הבריטים אף סייעו באספקת מדים, מכשור וציוד לפעילות צופית. הפעילות הענפה של התנועה, שהייתה אמורה להיות צופית בעיקרה, כפי שבאה לידי ביטוי בפעולות מידי ערב, בתהלוכות רחוב בתלבושת צופית, בחגיגות, בהעלאת מחזות, בתחרויות ספורטיביות, בטקסים ובמחנאות מחוץ לעיר, החלה לקיים בין כתליה גם פעילות ציונית-עברית. על בניין התנועה הניפו את דגל ישראל, התהלוכות החלו לצאת עם דגלי ישראל ושירים עבריים בפי הצועדים, קיימו "משמרות שבת", אספו כספים לקרנות הלאומיות, כמו הקרן הקיימת לישראל והעלו מחזות בנושאים ציוניים-חלוציים.

פעילות זו, בעלת הסממנים לאומיים ציוניים, קוממה מאוד את הבריטים ובשל כך בדצמבר 1948 ביטלו את רשיון פעילותה של תנועת "הצופים העבריים". פעילות, אשר למרות האיסור לא פסקה ונמשכה בסתר ובמחתרת בבתי פרטיים, בלא הסממנים הראוותניים. רק לאחר מאבק עיקש, כעבור ארבעה חודשים, חודש רשיון פעילותה של האגודה, בתנאי שלא יונף עוד הדגל העברי.

בוגרי "הצופים העבריים" נמנו על המועמדים המתאימים להימנות על חברי ארגון "ההגנה" אשר הוקם בלוב לאחר פרעות נובמבר 1945, וידע להחזיר מלחמה שערה בפרעות 1948. בוגרי האגודה נמנו גם על הפעילים והמעפילים בהעפלה הבלתי לגאלית מלוב לארץ-ישראל. וכאשר החלה העלייה הגדולה היו בין הראשונים לסייע, בהכנת הנערים בעליית הנוער, ומדריכים רבים של האגודה עלו לארץ עם חניכיהם. הם גם לא נרתעו ליטול חלק במסדרים, בטקסים ובחגיגות יום העצמאות הראשון של מדינת ישראל, ואף הציבו משמר כבוד מצידו הדגל, שהונף מעל בניין העלייה בטריפולי.

יש לציין, שבד-בבד עם הקמת "אגודת הצופים העבריים" בלוב, הבריטים ניסו להקים "אגודת צופים ערבית". ניסיון שלא צלח באותה עת.

יעקב חגיג' -לילוף, מנהל המכון ללימודים ולמחקר יהדות לוב

לסיוע והכוונה, נא לפנות להיסטוריון יעקב חגיג' -לילוף, מנהל המכון ללימודים ולמחקר יהדות לוב, במרכז מורשת יהודי לוב רח' הדדי 4 אור-יהודה, ת.ד. 682, טל': 03-5336268 פקס: 03-5333456 או לטלפקס: 08-6418267; נייד: 054-5680215; דואר אלקטרוני: liluf2000@walla.com; כתובת: רח' עמרי 17, באר-שבע – 84465.